

ملیحه زرین‌پور
روزنامه‌نگار

وقتی سخن از اعتیاد به مواد مخدر به عنوان خانمانسوزترین بحالای ممکن می‌شود، خواه‌ناخواه تصویری از انسان‌های ژولیده و بی‌سواد در ذهن متبادر می‌شود اما جای بس نگرانی و تاسف است که امروزه درصد بالایی از معتادان را افراد تحصیل‌کرده تشکیل می‌دهند؛ افرادی که وقتی ظاهرشان را می‌بینی در ذهننت هم نمی‌گنجد که معتاد باشند ولی هر روز مبلغ هنگفتی را صرف دود و دم یا از نوع با کلاشش قرص‌های رنگ و وارانگ می‌کنند تا ساعتی را در هیروت بگذرانند! مشاور دبیر کل ستاد مبارزه با مواد مخدر گفته است: «۲۰ درصد معتادان تحصیلات عالیه دارند.» علی‌موبدی، قائم‌مقام دبیر کل ستاد مبارزه با مواد مخدر هم عنوان کرده است: «۶۱ درصد دانش‌آموزان و ۶۲ درصد دانشجویان اعتیاد دارند.» بر این اساس ۶ درصد معتادان بی‌سواد، ۸ درصد تحصیلات ابتدایی، ۱۲ درصد متوسطه اول، ۳۸ درصد متوسطه دوم تا دیپلم و بیش از ۳۷ درصد تحصیلات دانشگاهی دارند.» باید به این نکته نیز اذعان کرد که در کنار مواد مخدر سنتنی و مواد مخدر صنعتی و انواع روانگردان‌ها که امروز طیف وسیعی از معتادان را به خود مشغول کرده است، سیگار هم به لحاظ آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی بی‌شماری که به مصرف‌کننده می‌زند از مصادیق بی‌بدیل اعتیاد به شمار می‌رود. بررسی‌ها حاکی از آن است که استعمال سیگار در میان قشر تحصیل‌کرده به مراتب بیشتر است. محمدرضا مسجدی، دبیرکل جمعیت مبارزه با استعمال دخانیات کشور گفته است: «۲۵ تا ۲۷ درصد مردان بالای ۱۵ سال ۳/۵ تا ۴ درصد زنان در کشور سیگار می‌کشند. در مجموع حدود ۱۵ درصد کل جمعیت کشور؛ یعنی ۱۰ میلیون نفر سیگار می‌کشند.» بر اساس این استناد اگر آمار معتادان سیگاری را به آمار معتادان تحصیل‌کرده بیفزاییم باید بگوییم ۴۰ درصد معتادان کشور را قشر تحصیل‌کرده تشکیل می‌دهند. به گفته دکتر ابهری، «۴۵ درصد معتادان افراد تحصیل‌کرده هستند که حدود ۲۱ درصد آنها دارای مدرک لیسانس و بالاتر و حدود ۲۶ درصد نیز دیپلم و بالاتر هستند.»

آمار نگران‌کننده اعتیاد در میان قشر باسواد

افزایش معتادان با کلاس

❗ **چالش اعتیاد در دنیای تحصیل‌کرده‌ها**
اعتیاد از دیرباز به عنوان غده چرکینی از معضلات و آسیب‌های اجتماعی- که خود منشأ بسیاری از معضلات خانمان‌براننداز دیگر است- مطرح بوده و هست. چنانچه به گفته موسوی چلک، رئیس انجمن مددکاران اجتماعی ایران «عامل ۵۵ درصد طلاق‌ها اعتیاد است.» اما ورود این معضل اجتماعی به دنیای تحصیل‌کرده‌ها چالشی تازه و آسیب‌زاتر در جامعه به دنبال خواهد داشت؛ چراکه این معضل در میان عوام و افراد بی‌سواد به دلیل عدم آگاهی از تبعات آن، امری قابل هضم است اما گرایش تحصیل‌کرده‌ها به عنوان افراد آگاه- که نگاه جامعه و انتظارات از آنها متفاوت است- اصلا قابل درک نیست. افرادی که در قامت افراد موفق اکثرا عنوان الگو و نمونه‌های جامعه را دارند. مصرف موادمخدر و روانگردان‌ها در میان این قشر علاوه‌بر جنبه فردی و معضلاتی که گریبان خود، خانواده و اطرافیان‌شان را می‌گیرد، جنبه عمومی را هم تا حدود زیادی تحت‌تاثیر قرار می‌دهد و می‌توان به جرات گفت که عاملی تشویقی برای تمایل به مصرف آن خواهد شد. به بیانی دیگر تحصیل‌کرده‌ها از جهت مرجعیت و منزلت اجتماعی در جامعه می‌توانند ابتلا به معضلات اجتماعی را در جامعه تکثیر کنند. همچنان که یک دانشجو یا فردی تحصیل‌کرده می‌تواند مبلغ کتابخوانی در خانواده باشد و دیگران را به خواندن تشویق کند، یک دانشجو یا تحصیل‌کرده معتاد هم می‌تواند اعضای خانواده را به دام مواد مخدر بکشانند.

❗ **ظهور الگوهای غلط**
متابقی با اظهارنظر مجید ابهری، آسیب‌شناس و متخصص علوم رفتاری امروزه با معنادانی مواجه هستیم که دارای مشاغل قابل توجه اجتماعی بوده و تحصیل‌کرده هستند، وی عنوان می‌کند: «ظهور چنین معنادانی در جامعه، قبح و رشتنی اعتیاد را از بین می‌برد؛ چراکه تحصیل‌کرده‌ها و افرادی که درجه بالای اجتماعی دارند، الگوی جوانان و نوجوانان محسوب می‌شوند و در نتیجه آنها با مشاهده یک فرد شاغل و تحصیل‌کرده معتاد، اعتیاد را عملی درست قلمداد کرده و از او تبعیت می‌کنند.» وی ایجاد الگوهای رفتاری نامناسب و غلط را از اصلی‌ترین عوارض اعتیاد معتادان تحصیل‌کرده در جامعه عنوان می‌کند.

❗ **فقدان آموزش و تبلیغات مافیای مواد**
ایس روزها اعتیاد و آسیب‌های ناشی از آن، آنقدر در اعماق جامعه فرو رفته است که دیگر مانند ۲۰ سال پیش نمی‌توان به راحتی معتادان را شناسایی یا راه‌های دستیابی‌شان به مواد را محدود کرد؛ چراکه معتادان امروز با کلاس شده‌اند و همین مساله، کار کنترل، پیشگیری و درمان این بیماری پدخیم اجتماعی را سخت‌تر کرده است. با این حال آنچه مسلم است این‌که علت افزایش گرایش افراد تحصیل‌کرده به اعتیاد، فقدان آموزش مهارت‌های زندگی برای این افراد در دوران تحصیل در دبیرستان و دانشگاه است. در کنار آن تبلیغات گسترده مافیای مواد مخدر که «مواد روان‌گردان اعتیاد نمی‌آورد!» و «عدم آگاهی باعث تولد معتادان تحصیل‌کرده در جامعه شده است. ترامادول یکی از همین روانگردان‌هاست که مصرف آن به ویژه در ایام امتحانات در میان دانشجویان به تصور کاهش اضطراب افزایش می‌یابد. آنها هیچ‌گاه به ذهن‌شان هم نمی‌رسد که تنها چند بار مصرف چنین قرص‌هایی به راحتی آنها را در دام اعتیاد می‌اندازد؛ دمی که خالصی از آن بسیار مشکل‌تر از آن چیزی است که گفته می‌شود.

❗ **از اختلالات روانی تا گسترش جرم و جنایت**
بسا این حال اعتیاد عنوان مادر آسیب‌های اجتماعی را در میان کارشناسان و آسیب‌شناسان اجتماعی دارد. هر چند ریشه پیدایش آن خود جای بحث و بررسی دارد، اما باید گفت اعتیاد منشأ بسیاری از معضل‌هایی است که گاه بنیان خانواده و گاه بنیان جامعه‌ای را به خطر می‌اندازد. اعتیاد، عوارض و معضل‌های فردی و اجتماعی بسیاری به دنبال دارد که می‌توان از بر هم خوردن تعادل روانی، عدم توجه

به اصول و مقررات جامعه، ضعف اراده، ایجاد احساسات خصومت‌زا، بی‌قراری، عصبانگری، اضطراب دائم و احساس بی‌کفایتی و تنهایی، اختلال در خواب، بروز انواع بیماری‌ها و اختلالات روانی به عنوان معضل‌های فردی آن نام برد. نابسامانی خانوادگی، محدود شدن روابط خانوادگی، عدم تربیت صحیح فرزندان، خشونت در خانواده، افت سطح فرهنگ اجتماعی و اقتصادی خانواده، گسترش طلاق و کاهش آمار ازدواج، عدم احساس مسئولیت نسبت به خانواده و جامعه، سطحی و تصنعی شدن روابط اجتماعی و دوری از پیوندهای مستحکم عاطفی، گسترش جرم و جنایت، نشر بیماری‌های واگیردار و خطرناک مثل ایدز و هیپاتیت، محروم شدن نسل آینده از تربیت صحیح و ایجاد مشاغل کاذب هم از آسیب‌های اجتماعی اعتیاد است. در کنار این معضل‌ها اعتیاد هزینه‌های اقتصادی بسیاری نیز بر جامعه تحمیل می‌کند. حال چه باید کرد؟ حال دانشجویان امروز و دیروزمان خوب نیست و باید گفت جای خالی آموزش‌ها و فقدان مهارت‌های زندگی دام اعتیاد را هر روز گسترده‌تر می‌کند و در این میان این آسیب‌های اجتماعی نهان در پوسته اعتیاد است که جامعه را بیش از هر چیزی آزرده و آمار طلاق و بزهکاری را در میان این قشر می‌افزاید. سال‌هاست که آسیب‌شناسان معضل‌ها و گرفتاری‌های اعتیاد را در اشکال و گونه‌های مختلف معرفی کرده‌اند و نسبت به افزایش آنها در جامعه هوشیار شده‌اند. بنابراین امروز دیگر جای حرف و سخن نیست و باید در وهله اول به دنبال آگاه کردن جامعه نسبت به این خطر بیخ‌گوش بود و با معرفی موادمخدر و روانگردان‌ها جوانان را از خطرات آن در امان داشت. این مهم میسر نمی‌شود مگر با همکاری سازمان‌های دولتی، مردم‌نهاد، آحاد جامعه و مسئولان.

عکس‌نوشت

باز هم از خود گذشت

علی زلفی، رزمنده و جانباز دوران دفاع مقدس در ۱۶ سالگی عازم جبهه شده و در عملیات والفجر مقدماتی جانباز و ۹۰ ماه به اسارت درآمد. وی یکشنبه دچار عارضه مرگ مغزی شد که پس از تایید پزشکان بیمارستان مسیح دانشوری و با رضایت خانواده‌اش، دو کلیه و کبد این شهید به بیماران نیازمند اهدا شد. ۳۱ اردیبهشت در تقویم رسمی کشور «روز ملی اهدای عضو» نام‌گذاری شده‌است.

مرضیه سلیمانی / ایرنا

آمار تکان دهنده از نوجوانان سیگاری

ایرج حریریچی، سخنگوی وزارت بهداشت گفت: «یک میلیارد و ۴۰۰ میلیون نفر در دنیا سیگاری هستند و سالانه هفت میلیون نفر بر اثر مصرف مواد دخانی فوت می‌کنند. متأسفانه آمارهای داخلی کشور هم در این ارتباط نگران‌کننده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد ۳/۴ درصد نوجوانان ۱۳ تا ۱۵ ساله در کشور مصرف‌کننده مواد دخانی هستند.» وی با بیان اینکه ۴/۸ درصد پسران و ۲/۱ دختران سنین ۱۳ تا ۱۵ ساله مصرف‌کننده مواد دخانی هستند، افزود: «۸/۲ درصد این نوجوانان مصرف‌کنندگان سایر مواد دخانی به ویژه قلیان هستند که سهم پسران ۱۱/۱ و دختران ۶/۶ درصد است. ۲۴/۲ درصد نوجوانان ۱۳ تا ۱۵ ساله در معرض دود دخانی در منزل هستند و ۳۸/۴ درصد آنها در معرض دود مواد دخانی در سایر فضاهای بسته قرار دارند. بررسی‌های ما نشان می‌دهد ۷۶/۷ درصد نوجوانان می‌دانند که دخانیات مضر است اما با این حال ۳/۴ درصد نوجوانان ۱۳ تا ۱۵ ساله کشور مصرف‌کننده مواد دخانی هستند.»

وضعیت نابسامان مرخصی ۹ ماهه‌زایمان

سکینه الماسی، نماینده مجلس شورای اسلامی در واکنش به اخباری مبنی بر عدم‌اجرای مصوبه مجلس برای افزایش مرخصی‌زایمان تا ۹ ماه گفت: «این مصوبه نتیجه تلاش نمایندگان مجلس نهم بوده که در این دوره از مجلس پیگیری شده و در نهایت نیز در قالب قانون به تصویب رسیده است. متأسفانه اغلب شرکت‌هایی که این قانون را اجرا نمی‌کنند، خصوصی هستند که در پی واگذاری اصل ۴۴ تنی‌بخش برای چابک‌سازی بخش خصوصی فعال شده‌اند. بی‌تردید برخی کارفرمایانی که به دنبال نیروی ارزان هستند وقتی نیروی زن برای ۹ ماه بارداری شرایط خاصی برای کار کردن دارد، سپس ۹ ماه نیز باید از مرخصی‌زایمان استفاده کند، قطعاً به دنبال جایگزین کردن نیروی مرد خواهند بود. عدم‌اجرای این مصوبه مجلس باعث می‌شود زنان برای فرزندآوری رغبت نداشته باشند؛ چراکه دغدغه از دست دادن شغل خود را دارند، بنابراین در این شرایط باید تمام تلاش خود را در جهت اجرای این مصوبه به کار بگیریم.»

موتورسواران؛ ۴۰ درصد فوتی‌ها

سرهنگ رازقی، رئیس مرکز کنترل ترافیک پلیس راهنمایی و رانندگی تهران بزرگ افزود: «در روزهای گذشته چندین مورد تصادف جرحی در حاشیه بزرگراه‌ها داشته‌ایم که علت آن عدم توجه به جلو و عدم رعایت سرعت مطمئنه خصوصاً از سوی موتورسیکلت‌هاست. لازم است وسایل نقلیه خصوصاً در زمانی که هوا تاریک است، نسبت به رعایت فاصله طولی و سرعت مطمئنه مقید باشند.» وی با اشاره به این‌که حدود ۴۰ درصد فوتی‌های سوانح رانندگی در سال گذشته مربوط به موتورسیکلت‌سواران بوده، به راکبان موتورسیکلت توصیه کرد: «با توجه به این‌که موتورسیکلت در معرض برخورد و واژگونی سریع است، به راکبان موتورسیکلت توصیه می‌شود خصوصاً در محورهای بزرگراهی سرعت مطمئنه را رعایت و از کلاه ایمنی استفاده کنند و از خطوط اضطرار و تونل‌ها عبور نکنند تا از وقوع سوانح رانندگی جلوگیری شود و به سلامت به مقصد برسند.»

درباره ایران -۲۳

جایگاه کوروش هخامنشی

در تاریخ فرهنگ و تمدن ایران

آنچه می‌خوانید سلسله مباحث دکتر علی‌اکبر ولایتی و جمعی از کارشناسان در مجموعه برنامه‌های «ایران» در سیمای

جمهوری اسلامی ایران در موضوع تبیین مفهوم «ایران و هویت ایرانی» است که در ستون ثابت «درباره ایران» به‌صورت پاورقی در روزنامه «فرهنگستان» منتشر می‌شود.

در گفتارهای پیشین، در میحث «یکتاپرستی» به‌عنوان یکی از عناصر هویتی ایرانیان آنجا که سخن از رفتارهای توأم با عطوفت و همدلی ایرانیان پیش از اسلام با پیروان دیگر ادیان کردید. اگر مایل هستید درباره وی بیشتر گفت‌وگو کنیم و از جایگاه وی در تاریخ فرهنگ و تمدن ایران بیشتر سخن بگوییم. شاید ذکر این نکته برای افتتاح بحث مناسب باشد که هرگاه سخن از کوروش به میان می‌آید یک نام دیگر نیز در ذهن متبادر می‌شود و آن، «ذوالقرنین» است. گرچه بعضی می‌انند که ذوالقرنین مذکور در قرآن کریم، همان اسکندر مقدونی است، اما بسیاری نیز ذوالقرنین را کوروش هخامنشی می‌دانند؟

در قرآن کریم، در سوره مبارکه کهف، خداوند تبارک و تعالی به پیغمبر (ص) می‌فرماید: و از تو درباره ذوالقرنین می‌پرسند. بگو به زودی چیزی از او برای شما خواهیم خواند ﴿۸۳﴾ ما در زمین به اموکاناتی دادیم و از هر چیزی وسیله‌ای بدو بخشیدیم ﴿۸۴﴾ تا راهی را دنبال کرد ﴿۸۵﴾ آنگاه که به غروبگاه خورشید رسید، به نظرش آمد که [خورشید] در چشمه‌ای گل آلود و سیاه غروب می‌کند و نزدیک آن طایفه‌ای را یافت. فرمودیم: ای ذوالقرنین، [اختیار بیاورست] با عذاب‌می‌کنی یا در میانشان [روش] نیکویی پیش می‌گیری. گفت: اما هرکه ستم ورزد عذابش خواهیم کرد سپس به سوی پروردگارش بازگردانیده می‌شود. آنگاه او را عذابی سخت خواهد کرد ﴿۸۷﴾ و اما هرکه ایمان آورد و کار شایسته کند پاداشی [هر چه] نیکوتر خواهد داشت و به فرمان خود، او را به کاری آسان و خواهیم داشت ﴿۸۸﴾. از آیه شریفه ۸۲ تا آیه ۱۰۰ از این سوره مبارکه، در رابطه با ذوالقرنین است. اما در این آیات، توضیحی درباره اینکه ذوالقرنین چه کسی بوده و در کجا ظهور کرده و در کجا درگذشته و در چه قرن و دوره‌ای می‌زیسته نیامده است. در قرآن کریم، این تفسیرات نیست. در میان مفسران، بعضی ذوالقرنین را پیغمبر می‌دانند و بعضی یک فرد صالح می‌شناسند. بیشتر مفسرین بر نظر اخیر هستند. بنابر آیات قرآن کریم، ذوالقرنین یک مصلح است که خداوند همانند حضرت سلیمان (ع) به او ملک ارزانی داشته تا پناه مظلومان و دفع‌کننده ظلم ظالمان باشد. او فردی موحد و مومن به خدا بود که به شرق و غرب عالم سفر کرد و برای جلوگیری از تهاجم قوم ستمکار یا جوج و ماجوج، سدی از آهن که ملاتش مس گداخته بود میان دو کوه بنا کرد تا یا جوج و ماجوج نتوانند مردم را بیازارند؛ تا این‌که در آخرالزمان، این دو قوم از آن سد عبور خواهند کرد.

همان‌طور که اشاره کردید، گاه ذوالقرنین مورد نظر قرآن مجید، با اسکندر مقدونی برابر دانسته می‌شود. این درک نادرست حاصل تصویری است که بعضی از تواریخ قدیم از اسکندر به دست می‌دهند که برگرفته از زندگانی واقعی اسکندر نیست، بلکه با تصرف و نسب‌سازی و آمیختگی تاریخ و افسانه و برداشت خاص از احادیث و روایات همراه است. از نگاه این دسته از مورخان دوران اسلامی، اسکندر هم ایرانی است و هم ذوالقرنین ستوده‌شده در قرآن. مثلاً، دینوری اسکندر را فرزند دارا، پادشاه کیانی ایران، می‌داند. در روایت دینوری، که معلوم است با هدف هسان‌سازی اسکندر مقدونی با ذوالقرنین قرآنی صورت گرفته است، اسکندر در ابتدای کار فردی ستمگر معرفی شده، چنانکه در روایات کهن پارسی آمده است. اما بعدها با تعالیم استادش، ارسطو (۳۸۴-۳۲۱/۳۲۲ پم)، مومن می‌شود و رسوم بت‌پرستی را در یونان برمی‌چیند و سایر فرمانروایان کشورهای همجوار را به دین حق و توحید دعوت می‌کند. دینوری در اسلامی کردن روایت اسکندر تا جایی پیش می‌رود که اسکندر به مکه می‌رود و مناسک حج به‌جای می‌آورد (دینوری، احمد بن داود، اخبار الطوال، ترجمه محمود مهدوی دامغانی، تهران، نشر نی، ۱۳۷۱، ص ۵۵-۵۶). برخی مورخان دوران اسلامی ماجرای حج‌گزاری اسکندر را با ارزش‌ها و هنجارهای دوران اسلامی هسان‌سازی کرده‌اند، چندان که تصویری شود اسکندر اعمال و مناسک حج را براساس شریعت اسلامی، به‌جای می‌آورد. در اسکندرنامه‌های منظوم، چون اسکندرنامه نظامی گنجوی، آینه اسکندری امیرخسرو دهلوی، خردنامه اسکندری عبدالرحمن جامی، اسکندرنامه بدرالدین عبدالسلام بن ابراهیم الحسینی الکشمیری (از شعرای قرن دهم)، آیین اسکندری عبدی بیک شیرازی و سایر اسکندرنامه‌ها، با هدف نسب‌سازی ایرانی و اطلاق شخصیت اسکندر مقدونی با ذوالقرنین، افسانه‌پردازی مبالغه‌آمیزی شده است.

ادامه دارد